16

Beshalach בשלח

Exodus 13:17-17:16

13

- 17 וֹיְהִי בְשַלָּח פַּרְעהֿ אֶת־הָעָםํ וְלֹא־נָחַם אֱלֹהִים דָּרֶךְ אָרֶץ פְּלִשְׁתִּים כָּי קרֻוֹב הַוֹּא כִי ו אָמַר אֱלֹהִים פַּן־יִנָּחָם הַעָּם בִּרְאֹתָם מִלְחָמָה וְשָׁבוּ מַצְרָיֵמֵה:
 - 17 Now when Pharaoh let the people go, God did not lead them by way of the land of the Philistines, although it was nearer; for God said, "The people may have a change of heart when they see war, and return to Egypt."
 - 18 נַיַּמָב אֱלהִים | אֶת־הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבֶּר יַם־סִוּף נַחֲמֻשִּׁים עְלְוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֻל מַאָרֶץ מִצְרָיִם:
 - 18 So God led the people round about, by way of the wilderness at the Sea of Reeds. Now the Israelites went up armed* out of the land of Egypt.
- וַיִּקָח מֹשָה אֶת־עַצְמְוֹת יוֹסֶף עמֵוֹ כִּיּ הַשְּׂבֵּע הִשְּׂבִיע אֶת־בְּנָי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּלָּד יִפְּקֹד אֱלֹהִים אֶתְלֶם וְהַעֲלִיתָם אֶת־עַצְמֹתְי מִזֶּה אָתְּכֵם:
 - 19 And Moses took with him the bones of Joseph, who had exacted an oath from the children of Israel, saying, "God will be sure to take notice of you: then you shall carry up my bones from here with you."
 - וַיִּסְעָוּ מִסֻכֶּת וַיַּחֲנָוּ בְאֵתָם בִּקְצָה הַמִּדְבָּר:
 - 20 They set out from Succoth, and encamped at Etham, at the edge of the wilderness.
 - 21 נִיהוֹוָה הֹלֵךְּ לִפְנֵיהֶּם יוֹמִם בְּעַמִּוּד עָנָן לַנְחֹתַם הַדֶּּרֶךְ וְלְיָלְה בְּעַמִּוּד אֲשׁ לְהָאִיר לִהְם לָלֶכֶת יוֹמָם וַלְיָלָה:
 - 21 הוהי went before them in a pillar of cloud by day, to guide them along the way, and in a pillar of fire by night, to give them light, that they might travel day and night.
 - לְא־יָמִּישׁ עַמִּוּד הַעָנָן יוֹמָם וְעַמִּוּד הָאָשׁ לְיְלָה לִפְּנָי הָעָם:
- 22 The pillar of cloud by day and the pillar of fire by night did not depart from before the people.

14

- וידבר יהוה אל־משה לאמר:
- 1 הוהי said to Moses:
- דָּבֵר אֶל־בְּנֶי יִשְׂרָאֵל וְיָשֻׂבוּ וְיַחֲנוּ לִפְנֵי פִי הַחִירֹת בָּין מִגְהַּל וּבֵין הַיָּם לִפְנֵי בַּעל צִפּן נִכְחוֹ תַחֲנִוּ על־הַיָּם:
- 2 Tell the Israelites to turn back and encamp before Pi-hahiroth, between Migdol and the sea, before Baal-zephon; you shall encamp facing it, by the
- וְאָמַר פַּרְעהׁ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל נְבֻכִים הָם בִּאֲרֶץ סָנָר עֲלֵיהֶם הַמִּדְבָּר:
- 3 Pharaoh will say of the Israelites, "They are astray in the land; the wilderness has closed in on them."
- וְחַזָּקתְּי אֶת־לַב־פַּרְעה וְרָדָף אַחֲרֵיהֶם וְאִכְּבְדָה בְּפַרְעה וּבְכָל־חֵילוּ וֹיָדְעִוּ מִצְרִיִם כִּי־אַנְי יְהֹוָה נִיִּעֲשׁוּ־בָן:
- 4 Then I will stiffen Pharaoh's heart and he will pursue them, that I may gain glory through Pharaoh and all his host; and the Egyptians shall know that I am הוהי. And they did so.
- וָיָגַדֹּ לְמֶלֶךְ מִצְרַיִּם כְּי בָרָח הָעֶם וַּיֵהְפֵּבְךְ לְבַּב פַּרְעָה וַעֲבָדִיוֹ אֶל־הָעָם וִיִּאמְרוֹ מַה־זָּאת עָשִׁינוּ כִּי־שׁלָחְנוּ אֶת־יִשׂרָאֶל מֵעֶבְדֵנוּ:
- 5 When the king of Egypt was told that the people had fled, Pharaoh and his courtiers had a change of heart about the people and said, "What is this we have done, releasing Israel from our service?"
- וַנֶּאְסָר אֶת־רכְבֵּוֹ וְאֶת־עַמִּוֹ לָקָח עמְוֹ:
- 6 He ordered* his chariot and took his force with him:

וַיִּלְח שַשׁ־מֵאָוֹת לֶכֶב בָּחוֹר וְכִל רֶכֶב מִצְרַיִם וִשַׁלְשִׁם עַל־כַּלְוֹ: he took six hundred of his picked chariots, and the rest of the chariots of Egypt, with officers*

in all of them.

- וַיִחוָק יָהוָה אַת־לָב פַּרִעה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּרִדְּף אַחֵרֵי בִנָי יִשׁרָאַל stiffened the heart of Pharaoh king of Egypt, ובני ישראל יצאים ביד רמה: and he gave chase to the Israelites. As the
- וַיִּרָדִפּוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֵם וַיַּשִּׁיגוּ אוֹתָם חֹנִים עַל־הַיַּם כַּל־סוּס רֵכֵב
 - פַרְעָה וּפָרָשִיו וְחֵילָו עַל־פִּי הַחִירֹת לפַנֵי בַעַל צפּן: chariot horses of Pharaoh, his riders, and his warriors overtook them encamped by the sea, near Pi-hahiroth, before Baal-zephon.
- 10 ופַרעה הקריב וַיִשֹאוֹ בנֵי־יִשֹרָאֵל אַת־עִינֵיהֵם וִהנָה מִצְרָיִם ו נסָע אחריהם וייראו מאד ויצעקו בני־ישראל אל־יהוה:
 - 11 ניאמרו אל־משה המבלי אין־קברים במצרים לקחתנו למות במדבר מה־זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים:
- 12 הַלֹא־זָה הַדָּבָר אֲשֵׁר דִּבַּרנוּ אֲלֵיך בִמְצַרִים לַאמר חַדָּל מִמְנוּ וַנַעַבַדָה אָת־מַצַרָיִם כִי טוב לָנוֹ עַבִד אָת־מַצַרִים מַמַתַנוּ בַּמַדבַר:
- אַשֵרייַעשה לַכֶם הַיִּוֹם כִי אַשֵּׁר רְאִיתַם אַת־מִצרִים הַיּוֹם לָא תספוּ לראתם עוד עד־עולם:
- וּיָאמֵר יְהוָהֹ אֵל־מֹשֶׁה מַה־תִצְעָק אֵלְי דַבֶּר אֶל־בְנֵי־יִשְׂרָאֵל וְיִסְעוּ:
 - בני־ישראל בתוך הים ביבשה:
- ובכל־חילו ברכבו ובפרשיו:
 - ויָדְעָוּ מִצְרָיִם כִּי־אֲנָי יְהוָה בְּהִכָּבְדֵי בְפַּרְעֹה בְּרִכבוּ וּבִפָּרָשִיוּ:
- 19 וַיִּטֶּע מַלְאַךָ הָאֱלֹהִים הַהֹּלֶךָ לְפַנֵי מַחֲנָה יְשַׂרָאֵל וַיֶּלֶךְ מַאַחַרֵיהַם וַיַּסֶע עמוד הַעָנַן מפניהם וַיַעמד מאחריהם:

- Israelites were departing defiantly,* the Egyptians gave chase to them, and all the
- As Pharaoh drew near, the Israelites caught sight of the Egyptians advancing upon them. Greatly frightened, the Israelites cried out to הוהי.
- And they said to Moses, "Was it for want of graves in Egypt that you brought us to die in the wilderness? What have you done to us, taking us out of Egypt?
- Is this not the very thing we told you in Egypt, saying, 'Let us be, and we will serve the Egyptians, for it is better for us to serve the Egyptians than to die in the wilderness'?"
- וניאמר משה אַל־הִעָם אַל־תִירָּאוֹ הְתִיצֵּבוֹ וּרְאוֹ אַת־יְשוּעָת יְהוֹה But Moses said to the people, "Have no fear! Stand by, and witness the deliverance which הוהי will work for you today; for the Egyptians whom you see today you will never see again.
 - "will battle for you; you hold your peace! יהוה ילחם לכם ואתם תחרשון:
 - 15 Then הוהי said to Moses, "Why do you cry out to Me? Tell the Israelites to go forward.
 - ואָתְּה הָרָם אֶת־מַטְךָ וּנְטָה אֶת־יִדְךָ עַל־הַיָם וּבְקְעָהוּ וְיִבְאוּ 16 And you lift up your rod and hold out your arm over the sea and split it, so that the Israelites may march into the sea on dry ground.
- ואַלי הוני מחואל אחרלב מצלים ויבאו אחריהם ואקבדה בפרעה 17 And I will stiffen the hearts of the Egyptians so that they go in after them; and I will gain glory through Pharaoh and all his warriors, his chariots, and his riders.
 - 18 Let the Egyptians know that I am הוהי, when I gain glory through Pharaoh, his chariots, and his riders."
 - The messenger of God, who had been going ahead of the Israelite army, now moved and followed behind them; and the pillar of cloud shifted from in front of them and took up a place behind them,

- מת נִיְּהָי הָעֶּנָן וְהַחֹשֶׁךְ 20 and it came between the army of the Egyptians and the army of Israel. Thus there was the cloud with
 - 20 and it came between the army of the Egyptians and the army of Israel. Thus there was the cloud with the darkness, and it cast a spell upon* the night, so that the one could not come near the other all through the night.
- 21 וַיַּט משָה אֶת־יִדוֹ עַל־הַיָּם וַיִּוּלֶךְ יְהֹוָה וּ אֶת־הַיִּם קְרִיּח קַדִים עַזָּה כָּל־הַלַּיִלָה וַיָּשֵׁם אֵת־הַיָּם לַחָרָבָה וַיִּבְּקעִוּ הַמַיִם:
 - 21 Then Moses held out his arm over the sea and הוהי drove back the sea with a strong east wind all that night, and turned the sea into dry ground. The waters were split,
 - 22 וַיָבְאוּ בְנֶי־יִשְׂרָאֶל בְּתְוֹךְ הַיָּם בַּיַבְּשֶׂה וְהַמְיִם לָהֶם חוֹמָה מימינם וּמשמאלם:
 - and the Israelites went into the sea on dry ground, the waters forming a wall for them on their right and on their left.
 - 23 וַיִּרְדְּפָוּ מִצְרְיִם וַיָּבְאוּ אַחֲרֵיהֶם כָּל סָוּס פַּרְעָׂה רִכְבֵּוּ וּפָּרָשֻיוּ אֶל־תִּוֹךְ הַיָּם:
 - 23 The Egyptians came in pursuit after them into the sea, all of Pharaoh's horses, chariots, and riders.
- 24 נְיְהִיּ בְּאַשְׂמִנֶּת הַבּּקר וַיַשְקף יְהֹנָה אֶל־מַחֲנָה מִצְרַיִם בְּעָמִוּד אֶשׂ וּיְנְה בְּאַשְׁמִנֶּת מַחֲנָה מִצְרָיִם: וְעָנָן וַיָּהָם אֵת מַחֲנָה מִצְרָיִם:
 - 24 At the morning watch, הוהי looked down upon the Egyptian army from a pillar of fire and cloud, and threw the Egyptian army into panic.
 - וֹיָסָר אָת אֹפָן מַרְכְבֹתִיו וְיְנַהֲגֶהוּ בִּכְבֵדֶת וַיַּאמֶר מִצְרַיִם אָנּוּסָה מפני יִשֹרָאֵל כִּי יִהֹוָה נִלְּחָם לָהֵם בִּמִצְרַיִם:
- 25 [God] locked* the wheels of their chariots so that they moved forward with difficulty. And the Egyptians said, "Let us flee from the Israelites, for הוהי is fighting for them against Egypt."
- וַיָּאמֶר יְהוָהֹ אֶל־מֹשֶּׂה נְטָה אֶת־יָדְךָ עַל־הַיֶּם וְיָשֻׂבוּ הַמַּׂיִם עַל־מִצְרַיִם עַל־תִּכְבֵּוֹ וְעַל־פָּרָשִׁיו:
- 26 Then הוהי said to Moses, "Hold out your arm over the sea, that the waters may come back upon the Egyptians and upon their chariots and upon their riders."
- וַיֵט משֶּה אֶת־יָדו עַל־הּיָּם וַיָּשִׂב הַיָּם לִפְנְוֹת בֹּקְר לְאֶיתְנוֹ וּמִצְרָיִם נָסִים לִקרָאתוֹ וַיְנַעַר יְהֹוָה אֶת־מִצְרָיִם בְּתְוֹךְ הַיְם:
- 27 Moses held out his arm over the sea, and at daybreak the sea returned to its normal state, and the Egyptians fled at its approach. But הוהי hurled the Egyptians into the sea.
- וַיָשַבוּ הַמַּיִם וַיְכַסָוּ אֶת־הַלֶּכֶבׁ וְאֶת־הַפַּרָשׁים לְכֹל חַיל פַּרְעֹה הַבָּאִים אַחַרִיהַם בַּיָם לֹא־נִשֹאַר בַּהָם עד־אַחַד:
- 28 The waters turned back and covered the chariots and the riders—Pharaoh's entire army that followed them into the sea; not one of them remained.
- וּבְנֶי יִשֹׂרָאֶל הָלְכָוּ בַיַּבָּשָׂה בְּתוֹךְ הַיֻּם וְהַמַיִם לָהֶםׁ חֹמָה מִימִינָם וּמשִׁמֹאלָם:
 - 29 But the Israelites had marched through the sea on dry ground, the waters forming a wall for them on their right and on their left.
 - וַיִּושׁע יְהֹנָה בַּיָוֹם הַהָּוּא אֶת־יִשֹׂרָאֻל מיַד מִצְרֵיִם וַיָּרְא יִשֹׂרָאֵל אָת־מִצְרַיִם מַת עַל־שֹׁפָּת הַיָּם:
- 30 Thus הוהי delivered Israel that day from the Egyptians. Israel saw the Egyptians dead on the shore of the sea.
- וַיִּרְאִ יִשְׂרָאֵל אֶת־חַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׂר עְשָׂה יְהֹוָהֹ בְּמִצְרַיִם וַיְירְאָוּ הַעָם אֵת־יִהוָה וַיָּאֵמִינוּ בִּיהוֹה וּבִמשׁה עַבִּהוֹ:
- 31 And when Israel saw the wondrous power which הוהי had wielded against the Egyptians, the people feared הוהי; they had faith in הוהי and in God's servant Moses.

- אַז יַשִיר־משַה ובני ישראל אַת־הַשִּירָה הַזֹאת לַיהוָה וַיֹאמרוּ לָאמר אשירה ליהוה כי־גאה גאה סוס ורכבו רמה בים:
- Then Moses and the Israelites sang this song to הוהי They said:I will sing to הוהי, for He* has triumphed gloriously;Horse and driver He has hurled into the sea.
- עזַי ווִמַרַת יַה וַיָּהִי־לִי לִישוּעה זַה אַלִּי ואַנוְהוּ אַלהֵי אַבִי וארממנהו:
- is my strength and might;* He is become my deliverance. This is my God and I will enshrine* Him; The God of my father's [house], and I will exalt Him.
- יהנה איש מלחמה יהנה שמו:
- הוהי, the Warrior— הוהי is His name!
- מַרכבת פַרעה וחֵילו יָרָה בַיָם ומבחַר שַלְשִׁיו טבעו ביַם־סוף:
- Pharaoh's chariots and his armyHe has cast into the sea: And the pick of his officers Are drowned in the Sea of Reeds.
- תהמת יכסימו ירדו במצולת כמו אבן:
- The deeps covered them; They went down into the depths like a stone.
- ימינך יהוה נאדרי בכח ימינך יהוה תרעץ אויב:
- Your right hand, הוהי, glorious in power, Your right hand, הוהי, shatters the foe!
- וברב גאונד תַהַרָס קמַיד תשלַח חַרנד יאכלמו כַקש:
- In Your great triumph You break Your opponents; You send forth Your fury, it consumes them like straw.
- וברוח אַפִּיך נערמו מַיִם נצבו כמו נד נוֹלִים קפאו תהמת
- At the blast of Your nostrils the waters piled up,The floods stood straight like a wall;The deeps froze in the heart of the sea.
- אָמָר אוֹיָב אֶרְדָּף אַשִּיג אֲחַלֶּק שָׁלָל תִמְלָאֲמוֹ נַפְּשִׂי אָרְיק חַרְבִּי תורישמו ידי:
- The foe said, "I will pursue, I will overtake,I will divide the spoil; My desire shall have its fill of them.I will bare my sword—My hand shall subdue them."
- נשפת ברוחד כסמו ים צללו כעופרת במים אדירים:
- 10 You made Your wind blow, the sea covered them; They sank like lead in the majestic waters.
- מי־כָמַכָה מִי כָמַכָה נֵאדָר בַּקְדֵשׁ נוֹרָא תִהּלְּת עְשֵׁה מִי כָמַכָה נֵאדָר בַּקְדֵשׁ נוֹרָא תִהּלְּת עְשֵׁה among the celestials;* Who פלא:
 - is like You, majestic in holiness, Awesome in splendor, working wonders!

 - ימינר הבלעמו אַרץ: 12 You put out Your right hand,The earth swallowed them.

 - בתית בחסדך עם זו גאלת נהלת בעזך אל נוה קדשר: In Your love You lead the people You redeemed;In Your strength You guide them to Your holy abode.

 - שמעו עמים ירגזון חיל אחז ישבי פלשת: 14 The peoples hear, they tremble; Agony grips the dwellers in Philistia.
- 15 אַז נְבְהֵלוֹ אַלוּפֵי אֱדוֹם אֵילֵי מוֹאָב יִאחָזֵמוֹ רַעָד נָמגוֹ כִל ישׁבֵי :כנען
 - Now are the clans of Edom dismayed; The tribes of Moab—trembling grips them; All the dwellers in Canaan are aghast.
 - 16 תִפֹּל עֲלֵיהָם אֵימָּתָה וָפַּחַד בִּגְדְל זְרוֹעֲךָ יִדְמַוּ כָּאֲכֶן עִד־יַעֲבְׂר עמר יהוה עד־יעבר עם־זו קנית:
 - Terror and dread descend upon them; Through the might of Your arm they are still as stone—Till Your people cross over, הוהי,Till Your people cross whom You have ransomed.

- אַרְתְּ יְהֹוֶה בְּקְרָ יְהֹוֶה בְּקְרָ יְהֹוֶה 17 You will bring them and plant them in Your own מקלש אדני כוננו ידיך:
 - mountain,The place You made to dwell in, הוהי,The sanctuary, O my lord, which Your hands established.

 - יהוָה וּ יִמְלְּךֵ לְעַלְם וָעָד: will reign for ever and ever!
- אַת־מֵי הַיָּם ובנֵי יִשׁרָאֵל הַלְכוּ בַיַּבְשַׁה בַּתוֹך הַיָּם:
- 19 For the horses of Pharaoh, with his chariots and riders, went into the sea; and הוהי turned back on them the waters of the sea; but the Israelites marched on dry ground in the midst of the sea.
- 20 וַתַּקָח מַרַיָּם הַנָּבִיאַה אַחות אַהֵּרֶן אַת־הַתְף בַּיָדָה וַתַּצֵאן כַל־הַנַשִׁים אַחֵרֵיה בתפים ובמחלת:
 - Then Miriam the prophet, Aaron's sister, picked up a hand-drum,* and all the women went out after her in dance with hand-drums.
- "הוהי And Miriam chanted for them:Sing to וַתַּעָן לְהֶם מַרַיָם שַירוּ לַיהוָהֹ כִי־גַאָה גַּאָה סָוּס וִרכבוּ רַמַה בַיָם: has triumphed gloriously; Horse and driver He has hurled into the sea.
 - שלשת־יַמִים בַמַדבר ולא־מַצאו מיַם:
 - 22 Then Moses caused Israel to set out from the Sea of Reeds. They went on into the wilderness of Shur; they traveled three days in the wilderness and found no water.
 - בי מרים הם על־כן They came to Marah, but they could not drink the קרא־שמה מרה:
 - water of Marah because it was bitter; that is why it was named Marah.*

 - ביני העם על־משה לאמר מה־נשתה: 24 And the people grumbled against Moses, saying, "What shall we drink?"
 - וַיִצעָק אֱל־יִהוָה וַיוֹרָהוּ יִהוָה עָץ וַיַשׁלֵךְ אֱל־הַמַיִם וַיִּמִתְקוּ המים שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו:
 - 25 So he cried out to הוהי, and הוהי showed him a piece of wood: he threw it into the water and the water became sweet. There [God] made for them a fixed rule; there they were put to the test.
 - 126 ולאמר אם־שמוע תשמע לקול | יהוה אלהיך והישר בעיניו תַעשה והאַזָנַתְּ לִמְצוֹתְיוֹ וְשַמְרָתְ כַּלֹּ־חַקִיוֹ כַל־הַמְחֵלָה אַשר־שַמתי במצרים לא־אַשים עליך כי אַני יהוה רפאַך:
 - [God] said, "If you will heed your God הוהי diligently, doing what is upright in God's sight, giving ear to God's commandments and keeping all God's laws, then I will not bring upon you any of the diseases that I brought upon the Egyptians, for I הוהי am your healer."
 - וַיַחֲנוּ־שֵׁם עַל־הַמַיִם:
 - מבים המרים עשבה עינת מים ושבעים תמרים 27 And they came to Elim, where there were twelve springs of water and seventy palm trees; and they encamped there beside the water.

16

- וַיָּסְעוֹ מֵאֵילִם וַיָּבֹאוּ כַּל־עַדָת בַּנִי־יִשְׁרָאֵל אֱל־מַדְבַּר־סִין אֲשֵׁר בִין־אֵילִם ובִין סִינִי בַּחֲמשָה עשר יום לַחִדֵשׁ הַשָּׁנִי לְצֵאתִם מַאָרֵץ מצרים:
- Setting out from Elim, the whole Israelite community came to the wilderness of Sin, which is between Elim and Sinai, on the fifteenth day of the second month after their departure from the land of Egypt.

-)וילינו(]וַיִּלוֹנוּ[כָל־עֻדָת בַּנֵי־יִשֹׂרָאֵל עַל־מֹשֶׂה וִעְל־אַהֵרֹן בַּמִדבָּר:
 - grumbled against Moses and Aaron. The Israelites said to them, "If only we had died
- ויאמרו אַלהֶם בני ישראַל מי־יַתָּן מותנו ביַד־יַהוַה באַרץ מצריִם בשבתנו על־סיר הבשר באַכלנו לחם לשבע כי־הוצאתם אתנו אַל־הַמַּדְבַּר הַוָּה לְהַמֵּית אַת־כַּל־הַקּהֵל הַזָּה בַּרַעב:
- by the hand of הוהי in the land of Egypt, when we sat by the fleshpots, when we ate our fill of bread! For you have brought us out into this wilderness to starve this whole congregation to death."

In the wilderness, the whole Israelite community

- וַיָּאַמֵר יִהוָה אֵל־מֹשֵׁה הִנְנִי מַמִּטֵיר לָכֶם לֶחֵם מוְ־הַשָּׁמַיִם וִיָּצָא הָעָם וַלָקטוֹ דָבַר־יִום בִיומו למַען אֲנַסֵנוּ הַיֵּלֶךְ בְתוֹרָתִי אִם־לֹא:
- And הוהי said to Moses, "I will rain down bread for you from the sky, and the people shall go out and gather each day that day's portion—that I may thus test them, to see whether they will follow My instructions or not.
- והָיָהֹ בַיַּוֹם הַשִּׁשִׂי וִהַכִינוּ אָת אֲשֵר־יָבַיאוּ וִהְיָה מִשׁלֵה עָל אַשֵר־יִלְקטוּ יִוֹם | יִוֹם:
- But on the sixth day, when they apportion what they have brought in, it shall prove to be double the amount they gather each day."
- וַיָּאמֵר משֵה וִאָהַרֹן אֱל־כָל־בִּנֵי יִשֹׁרָאֵל עַרֵב וִידַעתֵּם כִּי יִהוָה הוציא אתכם מאַרֶץ מצרים:
- So Moses and Aaron said to all the Israelites, "By evening you shall know it was הוהי who brought you out from the land of Egypt;
- ובקר וראיתם את־כבוד יהוֹה בשמעו את־תלנתיכם על־יהוַה ונחנו מה כי)תלונו(]תלינו[עלינו:
- and in the morning you shall behold the Presence* of הוהי, because [God] has heard your grumblings against הוהי. For who are we that you should grumble against us?
- וַיָאמֵר מעוָה בִּתָּת יִהוָה לָלֵם בַּעַרֵב בַּשַׂר לֵאֵכֹל וּלָחֵם בַבּקר לשבע בשמע יהוה את־תלנתיכם אשר־אתם מלינם עליו ונחנו מה לא־עלינו תלנתיכם כי על־יהוה:
- Since it is הוהי," Moses continued, "who will give you flesh to eat in the evening and bread in the morning to the full—because הוהי has heard the grumblings you utter—what is our part? Your grumbling is against הוהי, not against us!"
- וַיָּאמֵר משֵה אֲל־אַהַרן אֲמֹר אֵל־כָל־עַדַת בַנָּי יִשׂרָאֵל קרבוּ לִפְנֶי יהוה כי שמע את תלנתיכם:
- Then Moses said to Aaron, "Say to the whole Israelite community: Advance toward הוהי, who has heard your grumbling."
- וַיִהֹי כִדַבָּר אַהֵרֹן אֵל־כָל־עֻדָת בַּנֵי־יִשֹׁרָאֵל וַיִּפְנָוּ אֵל־הַמִּדְבַּר והנה כבוד יהוה נראה בענן:
- And as Aaron spoke to the whole Israelite community, they turned toward the wilderness, and there, in a cloud, appeared the Presence of הוהי.
- :spoke to Moses הוהי 11 וַיִּדְבֶּר יִהוָה אֱל־משֶה לֵאמְר:
- 12 שַמַעתי אַת־תלונת בני ישראל דַבַּר אַלָהֶם לָאמֹר בִין הַעַרבַּיִם תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם וידעתם כי אני יהוה אלהיכם:
 - "I have heard the grumbling of the Israelites. Speak to them and say: By evening you shall eat flesh, and in the morning you shall have your fill of bread; and you shall know that I הוהי am your God."
- וויהי בערב וועל השלו וותכס את־המחנה ובבקר היתה שכבת 13 In the evening quail appeared and covered the הַטַל סבִיב לַמַחֵנָה:
 - camp; in the morning there was a fall of dew about the camp.
- 14 When the fall of dew lifted, there, over the וַתַּעַל שַׁכְבַּת הַטַל וָהְנֵּה עַל־פַנֵי הַמַדְבַר דָּק מַחְסַפְּס דָּק כְּכְּפִר על־הַאַרֵץ:
 - surface of the wilderness, lay a fine and flaky substance, as fine as frost on the ground.

- וַיִרְאַוּ בְנְי־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אָיִשׁ אֶל־אָחִיוֹ מַן הוּא כֵּי לְא יִדְעוּ 15 When the Israelites saw it, they said to one מַה־הָוֹא וַיָּאמֵר משָה אֱלֶהֶם הָוֹא הַלֶּחֶם אֲשֶׂר נָתַן יְהֹוָה לָכֶם לְאַכַלָה:
 - another, "What is it?"* —for they did not know what it was. And Moses said to them, "That is the bread which הוהי has given you to eat.
 - 16 זַה הַדָּבָר אֲשֶר צוָה יְהוֹה לִקטוּ ממנוּ אִישׁ לפִּי אָכלוּ עמר לגלגלת מספר נפשתיכם איש לאשר באהלו תקחו:
 - This is what הוהי has commanded: Each household shall gather as much as it requires to eat—an omer to a person for as many of you as there are; each household shall fetch according to those in its tent."

 - יטישוֹ־כַן בַנִי יִשֹרָאַל וַיִּלְקטוּ הַמַרְבֵּה וְהַמַמְעִיט: 17 The Israelites did so, some gathering much, some little.
 - 18 וַיָּמָדוּ בָעַמֵר וַלָּא הֵעָדִיף הַמַּרְבֵּה וָהַמַּמִעִיט לָא הַחְסַיר אֵישׁ לפי־אכלו לקטו:
 - But when they measured it by the omer, anyone who had gathered much had no excess, and anyone who had gathered little had no deficiency: each household had gathered as much as it needed to
 - וַיִאמַר משה אַלַהָם אִיש אַל־יותר ממנו עד־בקר:
- And Moses said to them, "Let no one leave any of it over until morning."
- 20 ולא־שַׂמְעוּ אֱל־משֵׂה וַיוֹתְרוּ אֲנָשִים מִמֵּנוּ עַד־בַּקר וַיַּרָם תוּלְעִים ויבאש ויקצף עלהם משה:
- But they paid no attention to Moses; some of them left of it until morning, and it became infested with maggots and stank. And Moses was angry with
 - 21 וַיִּלְקְטָוּ אֹתוֹ בַּבָּקָר בַּבֹּקָר אִישׁ כְפַי אָכְלַוֹ וַחָם הַשַּׁמֵשׁ וְנַמַס:
 - So they gathered it every morning, as much as each one needed to eat; for when the sun grew hot, it would melt.
 - וִיהֵי ו בַּיָוֹם הַשִּׁשִּׁי לָקטִוּ לֵחֵם מִשִּׁנֵה שׁנֵי הַעְּמֵר לָאַחַד וַיָּבֹאוּ כַל־נשיאַי הַעַדָּה וַיַּגִּידוּ לִמשה:
- On the sixth day they gathered double the amount of food, two omers for each; and when all the chieftains of the community came and told Moses,
- וַיָאמֵר אַלַהֵם הוָא אֲשֶׁר דִבֶּר יִהוָה שַבַּתוון שַבַּת־קְדֵשׁ לִיהוָה מַחְר את אשר־תאפו אפו ואת אשר־תבשלו בשלו ואת כל־העדף הַנִּיחוּ לָכֶם לִמשֹמֶרֵת עָד־הַבְּקָר:
- he said to them, "This is what הוהי meant: Tomorrow is a day of rest, a holy sabbath of הוהי. Bake what you would bake and boil what you would boil; and all that is left put aside to be kept until morning."
- וַיַנִּיחוּ אתוֹ עָד־הַבַּקָר כַּאֲשֶר צוָה משַה וִלְא הַבַּאִיש וִרמַה לא־היתה בו:
 - So they put it aside until morning, as Moses had ordered; and it did not turn foul, and there were no maggots in it.
- ויאמר משה אכלהו היום כי־שבת היום ליהוה היום לא תמצאהו בַשַּׂדֵה:
 - Then Moses said, "Eat it today, for today is a sabbath of הוהי; you will not find it today on the
 - עשת ימים תלקטהו וביום השביעי שבת לא יהיה־בו:
- 26 Six days you shall gather it; on the seventh day, the sabbath, there will be none."
 - 27 וַיִהיֹ בַיִום הַשבִיעִי יָצַאוּ מוְ־הַעָם לִלקט ולְא מַצַאוּ:
 - Yet some of the people went out on the seventh day to gather, but they found nothing.

 - said to Moses, "How long will you all הוהי said to Moses, "How long will you all refuse to obey My commandments and My teachings?

- 29 ראו כִי־יָהוָהٌ נַתָן לָכֶם הַשַּבָּת על־כֵּן הָוּא נֹתָן לָכֶם בַּיִּוֹם הַשִּשִׁי לַחָם יומים שבו | אִיש תַחַתִּיו אַל־יָצֵא אִיש ממקמו ביום הַשביעי:
 - Mark that it is הוהי who, having given you the sabbath, therefore gives you two days' food on the sixth day. Let everyone remain in place: let no one leave the vicinity on the seventh day."

 - ישבתו העם ביום השבעי: 30 So the people remained inactive on the seventh day.
 - ויקראו בית־ישראל את־שמו מן והוא כורע גד לבן וטעמו כצפיחת בדבש:
- The house of Israel named it manna;* it was like coriander seed, white, and it tasted like wafers* in honey.
- וַיָּאמֶר מֹשֶׂה זָה הַדָּבָר אֲשֶׂר צוָה יְהֹוֹה מְלָא הָעֹמֵר מִמֵּנוּ לִמִשׁמֵרֵת לְדרתִיכָם לִמַעָן ו יִראָוּ אָת־הַלַּחָם אַשֵּׂר הַאֵכַלִתִי אַתְכָם בַּמַדְבַּר בהוציאי אתכם מארץ מצרים:
- Moses said, "This is what הוהי has commanded: Let one omer of it be kept throughout the ages, in order that they may see the bread that I fed you in the wilderness when I brought you out from the land of Egypt."
- וַיָּאמֵר מֹשֵׂה אֵל־אַהַרֹּן קח צִנְצֶנֵת אַחַׂת וִתְן־שַׂמָה מִלְּא־הָעִמֵר מַן והנח אתו לפני יהוה למשמרת לדרתיכם:
- And Moses said to Aaron, "Take a jar, put one omer of manna in it, and place it before הוהי, to be kept throughout the ages."
- באשר צוָה יָהוָה אַל־משה וַיַּנִיחַהוּ אָהַרוֹ לפנִי הַעָּדָת לִמשׁמַרֶת:
 - 34 As הוהי had commanded Moses, Aaron placed it before the Pact,* to be kept.
- 135 ובני ישראל אַכלוּ אַת־הַמַן אַרבעים שנה עד־באַם אַל־אָרֵץ נושבת אַת־הַמַּן אַכָלוּ עָד־בּאַם אֵל־קצָה אָרֵץ כִּנַען:
 - And the Israelites ate manna forty years, until they came to a settled land; they ate the manna until they came to the border of the land of Canaan.

 - :וְהַעְּמֵר עֲשֵׂרֵית הָאֵיפָה הוּא: 36 The omer is a tenth of an ephah.

- וֹיָסעוֹ כַל־עַרָת בַנִי־יִשֹרָאַל מִמְדבַר־סֵין לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהֹוֶה וַיַחֵנוֹ בַרפִידִים וַאֵין מַיַם לְשַׁתַת הַעָם:
- From the wilderness of Sin the whole Israelite community continued by stages as הוהי would command. They encamped at Rephidim, and there was no water for the people to drink.
- וַיָּרֶב הַעָם עם־משָה וַיִּאמרוּ תְנוּ־לַנוּ מַיִם וַנְשַׁתַה וַיִּאמר לָהֶם משה מה־תריבון עמדי מה־תנסון את־יהוה:
- The people quarreled with Moses. "Give us water to drink," they said; and Moses replied to them, "Why do you guarrel with me? Why do you try הוהי?"
- וַיָּצָמָא שַם הַעָם לַמַּיִם וַיַּלָן הַעָם על־משַה וַיֹּאמֵר לְמַה זֵה הַעֵלִיתָנוּ מִמְצַלַיִם לִהָמֵית אתִי וִאֲת־בַּנָי וִאֲת־מִקנִי בַּצַמְא:
- But the people thirsted there for water; and the people grumbled against Moses and said, "Why did you bring us up from Egypt, to kill us and our children and livestock with thirst?"
- וַיִצעָק משֵה אֱל־יָהוָה לָאמר מַה אֱעשה לַעָם הַזַה עוד מעט וסקלְנִי:
- Moses cried out to הוהי, saying, "What shall I do with this people? Before long they will be stoning me!"
- וַיָּאמֵר יְהוֹּה אֱל־מֹשֵׂה עֲבֹר לִפְנֵי הָעָם וְקָח אִתְךָ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֲל ומַטרָ אֲשַׂר הַכִּית בּוֹ אַת־הַיָאֹר קח בַּיַדְרָ וָהַלְּכַתְ:
- Then הוהי said to Moses, "Pass before the people; take with you some of the elders of Israel, and take along the rod with which you struck the Nile, and set out.

- הנני עמַד לפַנִיך שַם ו עַל־הַצור בחבב והכית בצור ויִצאָו ממנו מים ושתה העם וַיִעשׁ כֵּן משה לעינִי זְקנֵי יִשֹרָאֵל:
- I will be standing there before you on the rock at Horeb. Strike the rock and water will issue from it, and the people will drink." And Moses did so in the sight of the elders of Israel.
- וַיִּקרָא שָם הַמַּלְוֹם מַסָה וֹמִרִיבָה עַל־רֶיב וֹ בַּנֶי יִשֹׁרָאֵל וִעָּל נַסתַם את־יהוה לאמר היש יהוה בקרבנו אם־אין:
- The place was named Massah* and Meribah,* because the Israelites quarreled and because they tried הוהי, saying, "Is הוהי present among us or not?"
- וַיַבא עַמַלָּק וַיִּלְחָם עם־ישראַל ברפידם:
- Amalek came and fought with Israel at Rephidim.
- וַיֹּאמֵר משַה אֱל־יָהושָּׁעָ בַחַר־לָנוּ אֲנַשִּׁים וַצֵא הְלַחַם בַּעַמַלַק מַחַר אַנכי נצב על־ראש הגבעה ומטה האַלהים ביַדי:
- Moses said to Joshua, "Pick some troops* for us, and go out and do battle with Amalek. Tomorrow I will station myself on the top of the hill, with the rod of God in my hand."
- 10 נַיַעש יהושש כאַשר אַמַר־לוֹ משה להלַחָם בַּעַמַלָק ומשה אַהַרן וחור עלו ראש הגבעה:
- Joshua did as Moses told him and fought with Amalek, while Moses, Aaron, and Hur went up to the top of the hill.
- צַמַלָק:
- ידו וּגַבר יְשׁרָאַל וּכָאַשׁר יָנִיחַ יְדוֹ וּגַבר 11 Then, whenever Moses held up his hand, Israel prevailed; but whenever he let down his hand, Amalek prevailed.
- וחור תַמכוּ בִיָּדִיו מוָה אַתַר וּמוֶה אֲתֹד וַיִהֵי יָדָיו אֱמוּנָה עָד־בְּא
- 12 But Moses' hands grew heavy; so they took a stone and put it under him and he sat on it, while Aaron and Hur, one on each side, supported his hands; thus his hands remained steady until the sun set.

 - ב: זיָחַלָּשׁ יָהוֹשֵׁעָ אֶת־עָמֵלֶק וָאֶת־עָמוֹ לְפִי־חָרֶב: 13 And Joshua overwhelmed the people of Amalek* with the sword.
- וַלאמר יָהוֹה אֱל־משֵׂה כַתֹב וָאת זְכַרוֹן בַּסֶפֵּר וְשִׁים בַּאַזְנֵי יְהוּשַׁעְ כי־מחה אמחה אתזכר עמלק מתחת השמים:
 - Then הוהי said to Moses, "Inscribe this in a document as a reminder, and read it aloud to Joshua: I will utterly blot out the memory of Amalek from under heaven!"

 - יִכְי: נְסִי: And Moses built an altar and named it Adonai-nissi.*

 - הוהי אמר בי־יַר על־כַס יָה* מַלְחָמָה לִיהוָה בַעַמַלָּק מְהַר הַר: 16 He said, "It means, 'Hand upon the throne* of !' הוהי will be at war with Amalek throughout the ages."